

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje_suurpedot_ennakkovaikuttaminen

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje, Bernin sopimuksen muuttaminen suden osalta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje_suurpedot_ennakkovaikuttaminen (E 17/2024 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje, Bernin sopimuksen muuttaminen suden osalta (E 18/2024 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Maria Westerman, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Sami Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
- ohjelmajohtaja Katja Holmala, Luonnonvarakeskus
- julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus
- luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
- kenttäjohtaja Timo Leskinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- ylikomisario Harri-Pekka Pohjolainen, Itä-Suomen poliisilaitos
- emeritusprofessori Pertti Rannikko, Itä-Suomen yliopisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Luontopaneeli
- Poliisihallitus
- Kuhmon kaupunki
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Suomen Kennelliitto
- Suomen Lammasyhdistys ry
- Suomen Teurastamoyrittäjät ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- WWF Suomi

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

- ympäristöoikeuden professori Kai Kokko, Helsingin yliopisto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Metsähallitus

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotukset

Komission ehdotus Bernin sopimuksen muuttamiseksi

Euroopan parlamentin 24.11.2022 hyväksymässä päätöslauselmassa (2022/2952(RSP)) painotetaan tasapainoisen yhteiselon varmistamista ihmisten, karjanhoidon ja suurpetojen välillä. Komissiota ja jäsenvaltioita kehoitetaan vahvistamaan rajat ylittävää yhteistyötä suurpetoasioissa, mukaan lukien vaikutus luonnon monimuotoisuuteen. Päätöslauselman perusteella komissio käynnisti keväällä 2023 selvityksen suden suojelutarpeesta EU:ssa.

Tekemänsä selvityksen perusteella komissio antoi 20.12.2023 ehdotuksensa neuvoston päätökseksi EU:n kannan muodostamiseksi koskien Bernin sopimuksen liitteiden II ja III muuttamista. Ehdotuksen mukaan susi siirrettäisiin Bernin sopimuksen liitteestä II (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen III (suojellut lajit). Komissio mainitsee ehdotuksessaan, että jos ehdotus toteutuu Bernin sopimuksessa, niin luontodirektiivin muuttaminen voisi olla mahdollista siten, että susi siirrettäisiin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (suojellut lajit).

Luontodirektiivin muuttaminen

Bernin sopimusta koskevan muutoksen jälkeen voi vastaava muutos luontodirektiivissä tulla mahdolliseksi (siirto luontodirektiivin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (suojellut lajit)). On kuitenkin huomattava, että luontodirektiivin liitteen IV muutokseen vaaditaan EU:n jäsenvaltioiden yksimielisyys. Luontodirektiivin liitettä IV ei ole vielä kertaakaan aiemmin muutettu muutoin kuin uusien EU:n jäsenvaltioiden liittymissopimusten yhteydessä.

Luontodirektiivin liitteiden muutos suden osalta perustuu liitteiden muuttamismenettelyä koskevaan luontodirektiivin 19 artiklaan, jonka mukaan neuvosto vahvistaa yksimielisesti komission ehdotuksesta tarpeelliset muutokset tämän direktiivin liitteen IV mukauttamiseksi tekniikan ja tieteen kehitykseen. Luontodirektiivin liitteitä ei siten ole tarkoitettu pysyviksi, vaan komission tulisi tarkastella niitä dynaamisesti peilaten ajankohtaiseen tieteelliseen tietoon kunkin lajin osalta. Tämä koskee niin tiukasti suojeltuja lajeja, jotka eivät enää tarvitse tiukkaa suojelua (kuten karhu ja ilves Suomessa), kuin muun muassa uhanalaistuneita lajeja, jotka tarvitsevat tiukkaa suojelua suotuisan suojelun tason varmistamiseksi (kuten ahma ja metsäpeura Suomessa). Osana huomattavasti laajempaa kysymystä suojelun kehittämisestä nykyistä dynaamisemmaksi olisi mahdollista arvioida luontodirektiivin mukaista liitteiden muuttamismenettelyä. Nämä muutokset mahdollistaisivat luontodirektiivin 14 artiklan nojalla metsästyksen suotuisan suojelun tason asettamisessa rajoissa mutta 16 artiklan tiukan suojelun poikkeuslupaperusteita joustavammin.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on linjannut E-kirjeessä (E 58/2023 vp) Suomen avaintavoitteet EU:n strategiiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi, että valtioneuvosto edistää suurpetoja, erityisesti sutta, koskevan sääntelyn kehittämistä vastaamaan paremmin kantojen nykyistä tilaa.

Suomi kannattaa komission aloitetta suden suojelutarpeen arvioinnista ja pitää tärkeänä, että komissio tarkastelee suden suojelutarvetta luontodirektiivin osalta Bernin sopimukseen mahdollisesti tehtävien muutosten pohjalta.

Suomi katsoo myös, että komission tulisi suden ohella arvioida muiden suurpetokantojen — kuten esimerkiksi Suomen suotuisalla suojelun tasolla olevan karhukannan — suojelutarvetta. Valtioneuvosto katsoo edelleen, että Suomessa esiintyvän karhukannan osalta on perusteltua tarkastella luontodirektiivin liitettä viimeistään vuonna 2025 tehtävän luontodirektiivin 17 artiklan mukaisen karhun suojelutason arvioinnin jälkeen.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio tarkastelee liitteiden muuttamistarvetta tieteellisen ja teknisen kehityksen valossa luontodirektiivin 19 artiklan edellyttämällä tavalla.

Hallitusohjelman mukaisesti suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyksen. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen mukaisesti. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus mahdollistaa sellaisten lajien metsästyksen ja hyödyntämisen, joiden kanta on riittävän vahva ja joista on haittaa luonnolle ja ihmisille.

Suomi pitää tärkeänä, että luontodirektiivin liitteiden muuttamisen menettelyä suurpetojen osalta tarkastellaan niin, että se mahdollistaisi liitteiden muuttamisen suotuisan suojelun tasolla olevien populaatioiden osalta nykyistä jouhevammin.

Valtioneuvosto on linjannut E-kirjeessä (E 58/2023 vp) Suomen avaintavoitteet EU:n strategiiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi, että valtioneuvosto edistää suurpetoja, erityisesti sutta, koskevan sääntelyn kehittämistä vastaamaan paremmin kantojen nykyistä tilaa.

Valtioneuvosto kannattaa komission aloitetta suden suojelutarpeen arvioinnista Bernin sopimuksessa.

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta EU:n kannaksi suden siirtämiseksi Bernin sopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit).

Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen siitä, että ehdotetut muutokset vaikuttavat asianmukaisilta, kun otetaan huomioon erityisesti kannan tilan nykyiset kehityssuuntaukset sekä se suojelun taso, jonka sopimuksen liitteen III mukainen lajien suojelujärjestelmä tarjoaa. Sopimuk-

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

sen toiminnan ja toimeenpanon kannalta on oleellista, että liitteitä muutetaan tuoreimman tiedon mukaiseksi, jotta kansainvälisten suojelutoimien taso on perusteltu.

Hallitusohjelman mukaisesti suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyyn. Suurpetojen kannanhoidollinen metsästys turvataan lainsäädännöllä. Jo aloitettua työtä kannanhoidollisen sudenmetsästyksen mahdollistamiseksi jatketaan eduskunnan päätöksen (EK 41/2022 vp — KAA 4/2020 vp) mukaisesti. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus mahdollistaa sellaisten lajien metsästyksen ja hyödyntämisen, joiden kanta on riittävän vahva ja joista on haittaa luonnolle ja ihmisille.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan asioissa (E 17/2024 vp ja E 18/2024 vp). Samalla se korostaa, että hallitusohjelman mukaisesti suurpetopolitiikkaa on hoidettava tavalla, joka huomioi myös sosiaalisen kestävyyn. Lisäksi hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus mahdollistaa sellaisten lajien metsästyksen ja hyödyntämisen, joiden kanta on riittävän vahva ja joista on haittaa luonnolle ja ihmisille. Valiokunnan käsityksen mukaan komission ehdotus EU:n kannan muodostamiseksi koskien Bernin sopimuksen liitteiden II ja III muuttamista on kannatettava. Ehdotuksen mukaan susi siirrettäisiin Bernin sopimuksen liitteestä II (täysin rauhoitetut eläinlajit) liitteeseen III (suojeltavat eläinlajit).

Suurpedoista karhu, ilves ja susi poronhoitoalueen ulkopuolella ovat luontodirektiivin liitteen IV mukaisia tiukasti suojeltavia lajeja. Bernin sopimuksen muuttaminen puolestaan mahdollistaa EU:n luontodirektiivin muuttamisen siten, että susi siirretään luontodirektiivin liitteestä IV (tiukasti suojellut lajit) liitteeseen V (suojellut lajit). Susi poronhoitoalueella on luontodirektiivin liitteessä V. Valiokunta katsoo, että suojelutason muuttamista koskevat ehdotukset tukevat hallitusohjelman kirjausten toteuttamista. Bernin sopimuksen ja luontodirektiivin liitteiden muuttamiseen tähtäävien prosessien yhteyden takia valiokunta on päättänyt käsitellä valtioneuvoston selvityksiä (E 17/2024 vp ja E 18/2024 vp) yhdessä.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi edistää suurpetoja, erityisesti sutta, koskevan sääntelyn kehittämistä vastaamaan paremmin kantojen nykyistä tilaa. Bernin sopimuksen ja luontodirektiivin liitteitä tulee tarkastella dynaamisesti tieteelliseen ja tekniseen tietoon perustuen. Valiokunta kannattaa valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan komission tulee suden ohella arvioida muiden suurpetokantojen, kuten karhukannan, suojelutarvetta. Valiokunta toteaa, että myös ilveskanta on ollut suotuisalla suojelutasolla huolimatta kannanhoidollisesta metsästyksestä. Näin ollen luontodirektiivin liitteiden päivityksen yhteydessä tulee arvioida myös ilveksen suojelutason muuttamista.

Suojelutason muutosten vaikutukset

Luontodirektiivin liitteiden muuttaminen mahdollistaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan sen, että luontodirektiivin 16 artiklan sijaan kannanhoitoon sovelletaan direktiivin 14 artiklaa. Tämä mahdollistaa sen, että suurpetojen ympärivuotinen rauhoitus poistetaan ja sen sijaan lajeille säädetään rauhoitusaika. Käytännössä siis lajeille tulee rajoitettu metsästysaika. Metsästämi-

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

seltä edellytetään kuitenkin pyyntilupaa muun muassa poistettavien yksilöiden määrän sääntelyä varten. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella rajataan vuotuista saalismäärää siten kuin esimerkiksi karhun osalta on toimittu.

Viranomaisten ja metsästäjien kannalta keskeinen hallinnollinen muutos liittyy siihen, että Suomen riistakeskus myöntää metsästyslain 41 a §:n mukaisen poikkeusluvan sijasta metsästyslain 10 §:n mukaisen pyyntiluvan. Pyyntimäärien sääntelyn tavoitteena on varmistaa luontodirektiivin 14 artiklan mukaisesti lajin säilyminen suotuisalla suojelutasolla. Valtioneuvoston selvityksen ja saadun lausuntopalautteen perusteella karhu on jo pitkään ollut vuosittaisesta kannan hallinnasta huolimatta suotuisalla suojelutasolla. Susikanta puolestaan on vahvistunut vuodesta 2017, ja sen rakenne on muuttunut. Susikanta on jakautunut kahteen osapopulaatioon, joiden osalta suotuisan suojelutason tekijöitä tarkastellaan erikseen. Valiokunta katsoo, että suojelutason muuttaminen tuo joustavampia keinoja hillitä karhun ja suden aiheuttamia vahinkoja ja ennaltaehkäistä vaaratilanteita.

Kaiken kaikkiaan valiokunta pitää valtioneuvoston selvitykseen sisältyviä ehdotuksia kannatettavina. Niiden toteutumiseen liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä liittyen muun muassa siihen, saadaanko luontodirektiivin liitteiden muuttamisen tueksi jäsenmaiden yksimielinen kanta. Samalla hallitusohjelman kirjauksia tulee toteuttaa nykyistä poikkeuslupiin perustuvaa järjestelmää kehittämällä. Valiokunta pitää äärimmäisen tärkeänä, että vahinkoperusteisten poikkeuslupien myöntämistä ja toimeenpanoa kehitetään edelleen. Vaaraa tai uhkaa aiheuttavien susien poistamiseen käytettävissä olevat resurssit sekä muun muassa yksilön tunnistamisen vaatimus tuovat omat haasteensa koko poikkeuslupajärjestelmän toimivuudelle. Myös kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamiseen tähtäviä kansallisia toimia tulee edelleen jatkaa hallitusohjelman kirjausten mukaisesti.

Varsinkin suotuisalla suojelutasolla olevan karhun osalta yksittäisiin yksilöihin kohdistuvat vahinkoperusteiset toimet eivät vaikuta riittävältä karhun aiheuttamien sosioekonomisten haittojen torjumiseksi, sillä karhukannan kasvupotentiaali on valiokunnan saaman selvityksen mukaan 10 prosenttia vuodessa ilman tulomuuttoa, mikä voi olla esimerkiksi itäisen Suomen karhukannan osalta merkittävä kantaa vahvistava tekijä. Kannanhoidollisen metsästyksen puuttuessa karhun ja suden ihmisarkuus heikkenee, jolloin sukupolvien vaihtuessa ongelmia voi syntyä enenevässä määrin. Valiokunta katsoo, etteivät pistemäiset ratkaisut ole tässä tilanteessa riittäviä, vaan suurpetokantojen hoitoa tulee voida harjoittaa Ruotsin mallin mukaisesti myös sosiaaliseen kestävyysnojaavin perustein. Valiokunta pitää tärkeänä, että työtä 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisen metsästyksen sallimiseksi jatketaan ja valmistellaan säännöksen soveltamiskäytännön edellyttämät perustelut kannanhoidollisille poikkeusluville.

Valiokunnan näkemyksen mukaan suurpetojen kannanhoidollisen metsästyksen edellytykset on turvattava. Valiokunta korostaa luontodirektiivin 2 artiklan 3 kohdan säännöstä, jonka mukaan taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet otetaan huomioon. Näin ollen 16 artiklan 1 kohdan e alakohdan tarkoitus ja päämäärä liittyy taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten vaatimusten sekä alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden huomioimiseen. Valiokunta katsoo, että hallitulla metsästyksellä voidaan osallistaa metsästäjät suurpetokantojen hoitoon, ehkäistä ennalta suurpetojen laitonta tappamista, ylläpitää suurpetokantojen hoidon edellyttämiä metsästyksaitoja ja siihen soveltuvia koiria sekä ylläpitää

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

suurpetojen ihmisarkuutta ja hidastaa suurpetokantojen kasvua suurpetokantojen aiheuttamien sosiaalisten konfliktien vähentämiseksi. Metsästyksellä on rooli direktiivin toimeenpanossa, sillä hallittuun kannan säätelyyn ei metsästyksen ohella ole muuta tyydyttävää ratkaisua.

Valiokunta haluaa seuraavassa tuoda esille joitakin suurpetojen suojelun ja suurpetokannan kasvun sosiaaliseen kestävyysliittymiä tekijöitä. Nämä näkökohdat koskevat hengen ja terveyden suojelun lisäksi myös taloudellista kestävyttä. Kannanhoidollisen metsästyksen estäminen voi aiheuttaa myös monenlaisia rauhoitettujen lajien suojeluun, eläinsuojeluun ja lainsäädännön toimeenpanoon liittyviä ongelmia. Riistanhoitoyhdistykset ovat osallistuneet suurriistavirka-avun muodossa vaaraa tai uhkaa aiheuttavien taikka loukkaantuneiden eläinten jäljittämiseen ja poistamiseen. Esimerkiksi vaaraa aiheuttavien tai haavoittuneiden suurpetojen tapauksessa yhteistyö metsästäjien ja metsästyskoirien sekä poliisin kesken on ollut käytännössä välttämätöntä. Toisaalta kansalaistottelemattomuuden ja salametsästyksen yleistymisen kohdalla voidaan puhua yhteiskunnan vakauteen vaikuttavasta tekijästä. Valiokunnan käsityksen mukaan nämä tekijät tulee voida ottaa huomioon kannanhoidollisesta metsästyksestä päätettäessä. Valiokunta korostaa riistanhoitoyhdistysten ja metsästysseurojen tärkeää roolia kestävästä riistatalouden ja hyvän metsästäytävän edistämiseksi.

Sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys

Valiokunnan saamista lausunnoista on ennakoitu jo lähitulevaisuudessa tapahtuvaa suurpetokantojen huomattavaa kasvua. Tämän arvioidaan johtavan suurpetojen levittäytymiseen yhä lähemmäksi ihmisten asuinalueita mukaan lukien kasvukeskukset. Suurpedot eivät jatkossa ole pelkästään harvaan asuttujen seutujen asukkaita, joten suurpetojen ja ihmisten välisten kohtaamisten arvioidaan väistämättä lisääntyvän. Kun tähän yhdistetään suurpetojen ihmisarkuuden katoaminen sekä liikenneonnettomuuksien mahdollinen lisääntyminen, myös vaaralliset ja uhkaavat kohtaamiset lisääntyvät. Karhujen tai susien liikkuminen ihmisasutuksen läheisyydessä on lähtökohtaisesti aina poliisitehtävä. Se kilpailee resursseista muiden poliisitehtävien kanssa. Suurriistavirka-avun tarpeen voidaan näissä olosuhteissa ennakoida kasvavan. Samalla suurpetojen ja ihmisten kohtaamiset aiheuttavat painetta erilaisiin turvajärjestelyihin, kuten koulukyytien järjestämiseen. Tämä puolestaan sitoo kuntien resursseja.

Kannanhoidollisen metsästyksen lakkaaminen ei vaikuta pelkästään siihen, miten sitoutuneita metsästäjät ovat suurriistavirka-avun tarjoamiseen viranomaisille. Jos kannanhoidollinen metsästyks loppuu, ei metsästäjillä ole mahdollisuutta ylläpitää suurpetojen metsästämisessä tarvittavaa osaamista eikä kouluttaa metsästyskoiria suurpetotehtäviä varten. Tämä merkitsee käytännössä sitä, etteivät metsästäjät voi jatkossa osallistua poliisin avustamiseen näissä tehtävissä. Monet riistanhoitoyhdistykset ovat jo lopettaneet suurriistavirka-avun poliisille. Siten kannanhoidollinen metsästyks on välttämätöntä myös metsästäjien ja poliisin rakentavan yhteistyön jatkumisen kannalta. Poliisin resursseihin kohdistuva paine kasvaa ja turvattomuus lisääntyy alueilla, joilla karhuja ja susia tavataan ihmisasutuksen läheisyydessä. Valiokunta suhtautuu saamaansa selvitykseen ja siinä kuvattuun vaikutusarviointiin vakavasti. Valiokunta pitää äärimmäisen tärkeänä, että kehityskulkuun puututaan niin valtioneuvoston selvityksessä kuvatuin keinoin kuin välittömin kansallisin toimin.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

Valiokunnan saamista lausunnoissa on käsitelty suurpetojen kotieläimille aiheuttamia vahinkoja. Myös petovahinkoihin liittyen merkkejä suden ihmisarkuuden vähenemisestä on saatu tapauksissa, joissa sudet ovat tunkeutuneet jopa sisälle eläinsuojiiin. Kun kannan kehityksen myötä kohtaamiset suden ja ihmisten välillä lisääntyvät, on oletettavaa, että niiden peloton käytös yleistyy entisestään. Mitä enemmän susilla tulee olemaan kosketuksia ihmisiin, sitä kesympiä niistä tulevaisuudessa tulee, ja niiden luontainen käytös muuttuu. Petoaitojen hyöty suurpetohyökkäysten torjunnassa koetaan rajalliseksi, sillä laajojen alojen suojaaminen aitaamalla koetaan haastavaksi. Tämä rajoittaa eläinten ulkoilun ja laidunnuksen järjestämistä. Toisin sanoen jo nykyinen tilanne nostaa entisestään kannattavuusongelmien kanssa kamppailevien kotieläintilojen kustannuksia, aiheuttaa taloudellisia menetyksiä ja vaikuttaa heikentävästi paitsi ihmisten myös kotieläinten hyvinvointiin. Petojen aiheuttama vaara uhkaa myös suojelualueiden perinneympäristöjen, kuten niittyjen, laidunten ja ketojen, hoitamista, joka tapahtuu sopimuslaidunnuksen avulla.

Suurpetojen poistamiseen ja karkottamiseen tarkoitettu vahinkoperusteisten lupien järjestelmä koetaan myös yrittäjien näkökulmasta tehottomaksi. Poikkeusluvan myöntämisen kynnys koetaan korkeaksi ja luvan toimeenpano lähes mahdottomaksi yksilön tunnistamiseen ja metsästyksen järjestämiseen liittyvien tekijöiden takia. Kuvaavaa on, että vuosittain vahinkoperusteisia poikkeuslupia käytetään vain muutamia samalla kun etenkin lammastiloilla koetaan merkittäviä menetyksiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kotimainen lammastalous on uhattuna, sillä lukuisat tilat lopettavat suurpetopaineen vuoksi. Vuodelta 2023 on tiedossa 78 susivahinkotapausta, joissa kohteena on ollut 496 lammasta. Lukuun eivät sisälly esimerkiksi yrittäjien vakuutuksista korvattavat, riistavahinkorekisterin ulkopuolelle jäävät vahingot. Taloudellisten menestysten ohella henkinen kuormitus ajaa yrityksiä lopettamaan.

Myös muut kuin tuotantoeläimet ovat kärsineet susikannan kehityksestä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuosina 2011—2023 susien tappamia tai vahingoittamia koiria oli kaikkiaan yli 500. Siltä osin kuin koiravahinko korvataan vakuutusyhtiön toimesta, se ei näy tilastoinnissa. Todellinen koiravahinkojen määrä on siten suurempi, eikä tarkkaa määrää voida ilmoittaa. Petovahinkokorvaukset eivät myöskään kata todellista menetystä, sillä esimerkiksi arvokkaan metsästys- tai jalostuskoiran menetystä tai koiran tunnearvoa ei huomioida. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koirien menetysten takia koirametsästys on paikoin estynyt, mikä vaikuttaa myös muiden riistaeläinkantojen, kuten hirvikannan, hoitoon sekä suurriistavirka-avun toteutukseen. Hirvikannan kasvusta taas aiheutuu taloudellista vahinkoa metsänomistajille sekä entistä suurempaa vaaraa tieliikenteelle.

Kaiken kaikkiaan petovahinkojen ennaltaehkäisyyn käytettävissä olevat keinot koetaan riittämättömiksi, eikä niihin liittyviä kustannuksia korvata täysimääräisesti. Petovahinkokorvaukset eivät korvaa menetettyjen kotieläinten reaaliarvon lisäksi aiheutuneita kuluja ja ansionmenetyksiä, kuten vahingoista aiheutuvia työtunteja. Jos ennalta ehkäisevinä toimina korvataan kaikki suurpeidoilta suojautumisesta aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset, merkitsee tämä merkittävä lisämäärärahan tarvetta. Valiokunnan käsityksen mukaan kannanhoidollinen metsästys on toiminut osaltaan keinona hillitä karhuvahinkoja. Ehdotus luontodirektiivin liitteiden muuttamisesta suden ja karhun osalta lisää toteutuessaan tehokkaita keinoja vahinkomäärien rajoittamiseen. Hallitun metsästyksen salliminen edistää ratkaisuna myös yhteiskunnan vakautta ja lainkuuliaisuutta.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

Valiokunnan saaman lausuntopalautteen mukaan suurpetokantojen kasvu aiheuttaa varsin todennäköisesti myös niiden laittoman tappamisen yleistymistä. Vuosille 2023 ja 2024 ajoittuneen niin sanotun Savukukko-tapauksen tutkinnan yhteydessä kävi ilmi, että keskeisimpiä syitä laittomaan tappamiseen olivat muun muassa kannanhoidollisen metsästyksen puuttuminen, kannanhoidollisten poikkeuslupamäärien vähäisyys ja tyytymättömyys viranomaisten toimintaan. Muita syitä olivat suurpetoviha, petoihin kohdistuva pelko sekä huoli koti- ja tuotantoeläimistä ja negatiiviset vaikutukset koiralla metsästämiseen. Kansalaiset eivät koe tulevansa kuulluiksi suurpetoja koskevissa asioissa. Suurpetojen suojelulla on sosiaalinen hyväksyttävyys, mutta kestävyys kasvavien suurpetomäärien kanssa on paikoin heikko. Tämä on vaikuttanut myös kansalaisten halukkuuteen puuttua salametsästyksen. Valiokunta pitää tilannetta vakavana ja korostaa kansainvälisen vaikuttamisen ohella kansallisten, nopeavaikutteisten toimien tärkeyttä. Salametsästys ei ole missään muodossa hyväksyttävää. Muun ohella se aiheuttaa haittaa metsästyksen maineelle ja siten myös valtaosalle metsästyksen harrastajia, jotka toimivat vastuullisesti ja lakia noudattaen.

Kansalliset jatkotoimenpiteet

Valiokunta pitää välttämättömänä suurpetojen poikkeuslupien myöntämismahdollisuuksien kehittämistä kansallisin toimin. Kehittämisen tulee tapahtua nopealla aikataululla, jotta ihmisten turvallisuutta ja yrittäjyyttä uhkaaviin yksittäistilanteisiin voidaan puuttua tehokkaasti vahinkoperusteisilla poikkeusluvilla sekä vahinkoja ehkäistä oikein mitoitettulla kannanhoidollisella metsästyksellä. Hallitusohjelman kirjausten pohjalta maa- ja metsätalousministeriö onkin asettanut suurpetojen poikkeuslupakäytäntöjen kehittämistä valmistelevan asiantuntijaryhmän. Asiantuntijaryhmä selvittää vahinkoperusteisten poikkeuslupien sujuvoittamista sekä kannanhoidollisen metsästyksen mahdollistamista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asiantuntijaryhmän työ on lähtenyt hyvin liikkeelle. Ryhmän tehtäviin kuuluu vain oikeudellisten neuvojen antaminen, ja säädösmuutosehdotukset valmistellaan virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asiantuntijaryhmän on määrä laatia 15.6.2024 mennessä väliraportti, ja ryhmän toimikausi päättyy 15.10.2024. Valiokunta korostaa nopeavaikutteisten kansallisen lainsäädännön kautta toteutettavien toimien tärkeyttä samalla kun vaikutetaan kansainvälisesti siihen, että susi ja karhu voidaan siirtää tiukasti suojelluista lajeista suojelluiksi lajeiksi.

Kaiken kaikkiaan valiokunta katsoo, että valtioneuvoston kannan mukaiset toimet koskien Bernin sopimuksen liitteiden muuttamista sekä ennakkovaikuttamista luontodirektiivin liitteiden muuttamiseen toteuttavat eduskunnan kansalaisaloitteen (KAA 4/2020 vp) käsittelyn yhteydessä hyväksymää lausumaa (EK 41/2022 vp), jonka mukaan valtioneuvoston tulee vaikuttaa siihen, että susi siirretään koko Suomen osalta luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V. On tärkeää, että korkeimman hallinto-oikeuden luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan tulkintojen muututtua tarkasteluun otetaan myös karhu ja ilves. Edellä lausunnossa esitetyt nykyisen suojelujärjestelmän sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia koskevat näkökohdat edellyttävät, ettei EU:n säädösmuutoksia jäädä odottamaan, vaan nykyistä järjestelmää kehitetään nopeasti ja tehokkaasti enempien vahinkojen torjumiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi suojelujärjestelmään.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 31.5.2024

puheenjohtaja Jenna Simula ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Hallituksen ehdotus kannattaa suden ja muiden suurpetojen metsästyksen helpottamista ei ole kannatettava, sillä se on parhaan tutkimustiedon vastainen eikä ole riittävän hyvin ja tarkasti perusteltu.

Komission esitys suurpetojen suojelun uudelleenarvioinniksi koskee eritoten sutta. Suden metsästystä ei tulisi helpottaa eikä suden suojelua heikentää lukuisista syistä.

Ensimmäiseksi on huomioitava se, että suden ja myös karhun osalta Suomella on jo voimassa oleva poikkeus Bernin sopimuksessa. Suomi on ratifioidessaan jättänyt varauman ja ei sovelle Bernin sopimusta karhun ja suden osalta. Näin ollen Suomen kannalta muutokselle ei ole olemassa tarvetta tai se ei muuttaisi Suomen tilannetta suden ja karhun osalta mitenkään. Paremminkin olisi paikallaan arvioida, olisiko näistä poikkeuksista syytä luopua.

Aivan keskeinen syy suden suojelun ylläpitämiselle on suden suotuisan suojelun taso. Koko Euroopan tasolla susi on elinvoimainen laji yhdessä jäsenmaassa, kaikkialla muualla se on vähintään silmälläpidettävä. Uhanalainen susi on 10 maassa. Joistakin EU:n jäsenmaista ja muistakin Euroopan maista, kuten Isosta-Britanniasta susi on kadonnut kokonaan.

Suomessa susi on yhä erittäin uhanalainen ja tarvitsee tiukan suojelun turvaa. Siten kannanhoidollista metsästystä ei pitäisi kohdentaa susiin ennen kuin kanta on ylittänyt suotuisan suojelun tason. Suden metsästyksen lisääminen olisi ristiriidassa luontokadon pysäyttämiseen tähtäävien tavoitteiden kanssa.

Yksi erittäin tärkeä huomioitava asia on myös se, että hallituksen havittelema suden siirto luontodirektiivin liitteestä IV liitteeseen V ei muuttaisi suden kannanhoidollisen metsästyksen tilannetta merkittävästi, sillä myös liitteen V lajien metsästykselle täytyy olla perustelut ja jäsenmaalla on velvollisuus ylläpitää lajin suotuisaa suojelutasoa.

Suurpetoja koskevien konfliktien ehkäisemiseksi ja suurpetojen sosiaalisen hyväksyttävyyden edistämiseksi on lukuisia keinoja. Jo nykyisellään lainsäädäntö antaa perusteet ihmiselle vaaraa aiheuttavien susiyskilöiden tappamiseen tarvittaessa. Eläinten ja ihmisen sujuvan ja mahdollisimman rauhanomaisen rinnakkaiselon edistämiseen on myös lukuisia muita keinoja, joista on julkaistu runsaasti tietoa EU:n rahoittamien LIFE-hankkeiden yhteydessä. Sekä valtioneuvoston kanta että Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelma sivuuttavat nämä keinot kokonaan.

Suomen tulisi suurpetopolitiikassaan keskittyä olemassa olevan suojelujärjestelmän mahdollistamien ennaltaehkäisevien keinojen hyödyntämiseen ja kehittämiseen sekä ajaa tätä linjaa myös EU:ssa suojelutason alentamisyhtymysten sijaan. Suden suojelutason madaltaminen olisi ristiriidassa parhaan käytettävissä olevan tiedon ja tieteen kehityksen kanssa.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2024 vp
Eriävä mielipide

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ei yhdy valtioneuvoston kantaan vaan ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 31.5.2024

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas